

17 de Novembre: secrets de família

El grup 17 de Novembre era fins fa poc l'organització armada revolucionària més impenetrable del vell continent. El judici als seus presumptes membres, però, no es va poder fer fins enguany, vint-i-set anys després de la seva irrupció en l'escena política grega.

Feia molt de temps que l'estat grec buscava una fotografia: la dels acusats de pertànyer a l'organització revolucionària 17 de Novembre (17 N) rere els barrots. Va ser el dilluns 3 de març quan, finalment, el Govern hel·lè va poder obtenir-la. Al banc dels acusats d'una sala d'audiència especialment construïda a la presó de Korydalo (Atenes) s'asseien una vintena de persones que, segons la policia, han protagonitzat l'aventura de guerrilla urbana més misteriosa de la història. Per aconseguir la imatge, el gabinet de Costas Simitis va acceptar fins i tot la condició dels dinou sospitosos de sortir de la cel·la de vidre des d'on se'ls volia fer declarar. Donava una "imatge de perillositat" que no els corresponia, asseguraven. Feia exactament vint-i-set anys que un desconegut grup armat va irrompre en la convulsa escena política grega, tot just sortida d'una dictadura militar (1967-1974), amb l'assassinat del cap de la CIA a Atenes, Richard Welch. A l'agent, s'hi sumarien, durant dues llargues dècades, vint-i-dues víctimes més i gairebé un centenar d'atemptats amb explosius, robatoris de bancs i accions amb finalitats propagandístiques. Oficials nord-americans i britànics, parlamentaris, magistrats, periodistes, empresaris i armadors, diplomàtics turcs, policies i extorturadors del règim militar van caure sota les bales de 17 de Novembre, un grup que, malgrat evocar la data d'una matança d'estudiants d'Atenes a mans del govern dels coronels, no va començar a actuar fins a un any després de la caiguda de la junta. Des de la primera acció, silenciada pel Govern

grec i reivindicada un any després a través del diari esquerrà francès *Libération*, aquesta organització d'inspiració marxista-leninista envernissada amb una capa de nacionalisme ortodox ha actuat amb una sorprenent llibertat a l'aglomeració d'Atenes – el Pireu. Aquesta impunitat, unida a la sequera de pistes per identificar-ne els membres, ha crispat més d'una vegada les relacions dels EUA amb Grècia. I és que al final del segle XX, quan totes les organitzacions armades de l'Europa occidental sorgides dels rojos anys seixanta ja no eren notícia, per a l'administració nord-americana costava de creure que un grup de revolucionaris grecs poguessin mantenir intacta la capacitat letal de fa un quart de segle. En esclats periòdics d'indignació, els EUA han arribat a acusar Grècia de ser "un dels estats més febles en els esforços de lluita contra el terrorisme a Europa". Washington, que no ha esborrat mai 17 de Novembre de la llista d'organitzacions terroristes més perilloses, fins i tot va portar un informe al Congrés nord-americà que proposava considerar el grec com a estat "que no coopera completament en matèria de lluita antiterrorista". En el dossier es criticava que dels cent quaranta-sis atacs contra interessos nord-americans des de 1975, només se n'havia resolt un. Thomas Niles, exambaixador dels EUA a Atenes, va acabar d'escalfar els ànims quan va assegurar que hi podria haver personalitats influents al país que donaven cobertura des d'altres esferes a l'organització. La insinuació, basada en el pòsit coincident (el moviment de resistència contra la dictadura) de l'actual

Des de 1975 el grup 17 de Novembre va cometre 146 atacs contra interessos nord americans. La policia grega tan sols en va resoldre un.

classe política i de 17 de Novembre, no va convèncer George Kassimeris, autor del primer llibre sobre la guerrilla urbana grega, que explica la impunitat de l'organització exclusivament per la ineficàcia de l'administració, la policia, els serveis secrets i la justícia del país. Les pressions sobre l'executiu hel·lè van pujar de to el 8 de juny del 2000, just després de l'assassinat de l'agregat militar britànic Steven Saunders en una concorreguda avinguda d'Atenes. La policia antiterrorista i el Govern, sota la doble pressió de Londres i Washington, va acceptar finalment rebre l'ajuda activa de Scotland Yard i de l'FBI per posar fi a un quart de segle de guerrilla intermitent. Les raons per a l'acord, òbviament, obeïen a estratègies ben diferents. Si als EUA i a la Gran Bretanya els movia el pes de ser en el punt de mira permanent d'un grup potencialment perillós, al govern del socialista Costas Simitis, no li

El treball era tan simple com asseure's a un banc i controlar els vehicles oficials de matrícula estrangera. El que hi passava regularment seria la víctima

quedava altre remei que obrir de bat a bat la porta a assessors policíacs forans per mirar d'esvair el principal malson intern amb vista a uns cada vegada més pròxims Jocs Olímpics d'Atenes 2004.

Caiguda en cadena. L'execució del general Saunders va ser la darrera acció de 17 de Novembre. Ara bé, curiosament, el desmantellament de l'activitat armada a Grècia no va ser fruit de la croada antiterrorista a tres bandes engegada al 2000. El 29 de juny del 2002, l'esclat fortuït de l'artefacte casolà que

transportava al port del Pireu va deixar greument ferit Savas Xiros. Si fins aleshores solament se'l coneixia per pintar icones en esglésies i per ser fill d'un popa represaliat per la junta dels coronels, des d'aquella nit va passar a ser el primer sospitós en vint-i-set anys de pertànyer a la impenetrable organització. Del cercle més íntim del ferit, la policia va detenir en poques hores dos germans seus i un amic, tots acusats d'haver perpetrat els atemptats comesos des de 1983. Pels interrogatoris també va passar la seva companya sentimen-

tal, la mallorquina Alcía Romero, i estirant el fil els investigadors van arribar a dos pisos francs de l'organització, veritables museus de la guerrilla més temuda del vell continent. Allà hi havia la màquina d'escriure utilitzada per a tots els comunicats, l'emblema amb l'estel vermell del grup, paperassa diversa, una metrallera, dos bazuques, coets anti-tanc, dues pistoles amb què possiblement es van cometre disset assassinats..., i l'empremta dactilar que va portar fins a la darrera peça del trencaclosques i suposat cervell a l'ombra del grup. El 17 de juliol, a la petita i tranquil·la illa egea de Lipsos, va caure el sexagenari Alexandros Giotopoulos i la seva dona, la francesa Marie-Thérèse Peynaud. Giotopoulos, professor d'economia i conegut amb el fals nom de Mi-

El president grec, Costas Simitis, es mostra satisfet d'haver aconseguit detenir els primers sospitosos d'una organització que semblava impenetrable.

Els vells fantasmes revisiten la premsa

El començament del judici contra els presumptes integrants de 17 de Novembre ha coincidit en el temps amb la reparació a la premsa de tot un seguit de sigles pròpies dels convulsos anys setanta. A Itàlia, per exemple, el 15 de març els mitjans de comunicació no van passar per alt una de les dates clau en la història recent del país: el 25è aniversari del segrest del president de Democràcia Cristiana (DC), Aldo Moro. L'acció contra Moro, la més agosarada de les Brigades Roges (BR) en la seva història i que va marcar el principi de la fi del grup armat més actiu de l'Europa occidental en els anys de plom, es va produir just el mateix dia en què el líder democratacristià havia de presentar al Parlament italià una proposta de govern d'unitat nacional que integrava, al costat de la DC, el Partit Comunista d'Enrico Berlinguer. Potser per aquest context tan especial, el segrest i posterior assassinat de Moro (el 19 de maig de 1978) s'han interpretat, sovint, com una acció que anava més enllà de les BR amb la implicació de la lògica maçònica P2 a la CIA nord-americana, aferrissadament anticomunista i infiltrada en les BR. L'aniversari del segrest, el 15 de març passat, va arribar just en un moment en què les Brigades Roges, en "aturada estratègica" des de 1985, han mostrat símptomes de ressorgiment. El primer avís es va produir al maig del 1999, quan les autoanomenades Brigades Roges per un Partit Comunista Combatent (BR-PCC) van assassinar a Roma Massimo d'Antona, conseller del govern en matèria de drets de treball. Fa una mica més d'un any, el 19 de març del 2002, van reaparèixer per assassinar a Bolonya un altre conseller, Marco Biagi. I fa quatre mesos, una presumpta membre del grup i un carrabiner van morir en un tiroteig prop de Roma.

A Bèlgica, el líder de Cèl·lules Comunistes Combatents (CCC), Pierre Carette, va sortir el 25 de febrer en llibertat condicional després d'una dècada a la presó sense dret de visites i tres anys en cel·les d'aïllament. El cap d'aquest grup d'extrema esquerra, responsable d'una trentena d'atemptats contra instal·lacions i personal de l'OTAN als anys vuitanta, no ha renegat mai de la lluita armada i ha matat el temps a la garjola ensenyant teoria marxista-leninista a una dotzena d'interns de la presó de Mons (Valònia). Tampoc no han renunciat a l'acció directa els intermitents GRAPO. Malgrat les enèsimes decapitacions de la cúpula el 2000 i 2002, fa pocs dies tornaven a ser notícia per la suspensió del PCE (r), braç polític de l'organització, decretada pel jutge Baltasar Garzón en aplicació de la llei de partits. *M. C.*

khali Oikonomou, és considerat per la policia grega el pare espiritual del grup. Fill de l'històric trotskista Dimitris Giotopoulos, que va arribar a lluitar a la Guerra Civil espanyola, el seu passat familiar i la seva joventut estudiantil a París van marcar la ideologia dels primers anys del grup. Una línia ideològica reconvertida, posteriorment, en un abandonament progressiu de les primeres accions més polítiques (principalment contra extorturadors de la junta militar i els seus "col·laboracionistes" nord-americans) cap a un eixamplament dels objectius: als textos anticapitalistes i antiamericans s'afegiren, gradualment, l'exigència de retirada de Grècia de l'OTAN i la UE, i la crítica ferotge a la presència turca a Xipre. De fet, el mètode de treball del grup en els darrers anys era tan simple com asseure's en un banc de l'avinguda Kifissias, d'Atenes, i controlar els vehicles oficials amb matrícula estrangera: el que hi passava regularment es convertia en la pròxima víctima.

En un sol mes, l'estiu passat, tres dècades d'episodis foscos de la història recent grega havien sortit a la llum. De cop i volta el mite que envoltava la impenetrabilitat de 17 N, moltes vegades explicat a través de fantasiosos lligams amb guerrilles internacionals de tota mena, s'esmicolava davant un grup basat en el vincle familiar, protegit d'infiltracions i impermeable. En aquest context cal situar els rostres somrients del ministre de l'Ordre Públic, Mikhalis Chrysosoidis, i del mateix primer ministre Simitis en les conferències de premsa triomfalistes retransmeses per televisió en hores de màxima audiència. El grup "ha estat desmantellat perquè s'ha arrestat la direcció i la majoria dels membres, s'ha confiscat bona part de l'armament i s'han aclarit totes les accions reivindicades i per reivindicar". Unes paraules amb què es volia passar pàgina a una època i, sobretot, llançar un senyal de tranquil·litat a la comunitat internacional. Aquests mots, però, no esvaien la darrera incògnita de 17 de Novembre: hi són tots, els membres de 17 N, al banc dels acusats?

Martí Crespo